

TÜRKİYE
İNSAN HAKLARI VE
EŞİTLİK KURUMU

**GAZİANTEP GERİ GÖNDERME
MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU (RAPOR
NO: 2019/ 05)**

ŞUBAT 2019

İÇİNDEKİLER

A.	GİRİŞ	2
B.	GENEL BİLGİLER	4
B.1.	MERKEZ HAKKINDA GENEL BİLGİLER	4
B.1.1.	MERKEZİN FİZİKSEL KOŞULLARI	4
B.1.2.	MERKEZ PERSONELİ.....	5
B.2.	ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER	6
C.	TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER	7
C.1.	FİZİKSEL KOŞULLAR.....	7
C.2.	ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLERE DAİR TUTUM, DAVRANIŞ VE HİZMETLERE İLİŞKİN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER	7
C.2.1.	Merkeze İlk Giriş ve Bilgilendirme Prosedürü	7
C.2.2.	İşkence, Kötü Muamele ve Şikâyet Prosedürleri	8
C.2.3.	Sağlık Hizmetleri	10
C.2.4.	Beslenme.....	12
C.2.5.	Günlük Yaşam, Faaliyetler ve Eğitim Hizmetleri	12
C.2.6.	Avukatla Görüşme, Dış Dünyayla İletişim ve Ziyaret	14
C.2.7.	Dezavantajlı Gruplar	15
C.2.8.	Güvenlik	15
D.	TAVSİYELER	16

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 tarihinde onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*¹
3. 6701 sayılı TİHEK Kanununun 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında bulunmaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.
4. Geri gönderme merkezleri kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı ya da koruma altına alındığı yerlerden birisi olup temel dayanağını 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununda (YUKK) bulmaktadır. YUKK'un geri gönderme merkezleri başlıklı 58 inci maddesi; *“(1) idari gözetime alınan yabancıların, geri gönderme merkezlerinde tutulacağı, (2) geri gönderme merkezlerinin İçişleri Bakanlığı tarafından işletileceği, Bakanlığın kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işletirebileceği, (3) geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, devri, denetimi ve sınır dışı edilmek*

---

¹ Uluslararası Af Örgütü, Combating Torture: A Manual for Action, 1. Baskı, Londra, 2003, s. 141-142.

amacıyla idari gözetimde bulunan yabancıların geri gönderme merkezlerine nakil işlemleriyle ilgili usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği” hükümlerini haizdir.

5. 22 Nisan 2014 tarih ve 28980 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşlettirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik”in 3/1-ç bendine göre geri gönderme merkezi; *“idari gözetim altına alınan yabancıların barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işlettirilen merkezleri”* ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 9 uncu maddesinin 1 inci fıkrasının (m) bendine göre “İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele alanındaki uluslararası gelişmeleri izlemek ve değerlendirmek, alanındaki uluslararası kuruluşlarla ilgili mevzuat dâhilinde işbirliği yapmak” TİHEK görevleri kapsamında sayılmıştır.
7. Birleşik Krallık Ulusal Önleme Mekanizmasının Oxford Üniversitesi ile birlikte yürüttüğü “Göçmenlerin Alıkonulmasında Ulusal Önleme Mekanizmalarının Rolü Projesi”nin ilk aşamasında 18.10.2016 tarihinde Kurumumuza bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Söz konusu Proje kapsamında ülkemizin yanı sıra, Yunanistan, İtalya ve Macaristan gibi yoğun göç alan ülkelere de benzer ziyaretler düzenlenmiştir. Projenin ikinci aşamasına ise, göç dalgasından en çok etkilenen ülkeler olarak Yunanistan ve Türkiye dâhil edilmiş ve bu aşamada yasadışı göçmenlerin tutulduğu yerlerin ulusal önleme mekanizmalarınca ne şekilde izlendiğini yakından görmek, Birleşik Krallık, Yunanistan ve Türkiye’nin ulusal önleme mekanizmaları arasında konuya ilişkin bilgi ve deneyim paylaşımını sağlamak, kapasitelerin güçlendirilmesine destek olmak, yeni işbirliği fırsatlarının yolunu açmak amaçlanmıştır.
8. Göçmenlerin Alıkonulmasında Ulusal Önleme Mekanizmalarının Rolü Projesi çalışmaları doğrultusunda ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 9-1/j maddesi uyarınca, 04.09.2018 tarih ve 16949670-704.02-3229 sayılı TİHEK Başkanlık görev emri üzerine 12.09.2018 tarihinde Gaziantep Geri Gönderme Merkezine haberli bir ziyaret düzenlenmiştir.

9. Ziyaret heyetinde TİHEK UÖM Koordinatörü Hâkim Abdulmuttalip Zararsız, Dış İlişkiler ve Proje Birim Sorumlusu Dr. Abdulhamit Yağmurcu, Uzman Çiğdem Çelik ve Merve Sisli ile Birleşik Krallık UÖM'sinde görev yapan Hindpal Singh Bhui ve Gavriella Moris yer almıştır.
10. Bu rapor, Kurumumuzun Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) görevi kapsamında ve göçmenlerin tutulduğu yerlerdeki koşullar ile bu koşulların izlenmesine yönelik olarak Oxford Üniversitesi bünyesinde yürütülen araştırma projesi çerçevesinde 12.09.2018 tarihinde Gaziantep Geri Gönderme Merkezine yapılan izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. MERKEZ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

11. 2008 yılında projelendirilen Gaziantep Geri Gönderme Merkezi, 2016 yılında faaliyete geçen 6 Kabul ve Barınma Merkezinden biridir. Ancak Ortadoğu'da yaşanan gelişmelerin etkisiyle Merkez, ihtiyaca binaen yapılan protokolle 2016 yılından itibaren GGM olarak kullanılmaya başlanmıştır. Merkezin inşasının finansmanı %75 AB, %25 ulusal sermaye ile karşılanmıştır.

B.1.1. MERKEZİN FİZİKSEL KOŞULLARI

12. Merkez, 17.258 m² açık alan üzerine 4.417 m² kapalı alan olarak inşa edilmiştir.
13. Merkez kabul ve barınma merkezi olarak inşa edildiğinden geri gönderme merkezine dönüştürüldüğünde ek güvenlik eklentileri (pencere demirleri, dış duvar tel örgüleri) yapılmıştır.
14. Merkez kapasitesi 750 kişidir.
15. Merkezde 123 normal odada 6'şar yatak bulunmaktadır. Kişi başına düşen alan 4-4.5 m²'dir.
16. Merkezde 3 adet engelli odası bulunmaktadır.
17. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlara yatak malzemeleri ilk girişlerinde Merkez tarafından verilmektedir. Bu kapsamda her bir özgürlüğünden mahrum bırakılan için battaniye, nevresim, yastık gibi kişisel eşyalar temin edilmektedir. Odalarda her yabancıların kişisel eşyalarını koyabileceği dolaplar mevcuttur.

18. Odalarda sigara içilmesi yasaktır; ancak katlarda sigara odası bulunmaktadır.
19. Merkeze gelen aileler çocuklarıyla birlikte “Aile Katı”nda kalmaktadır. Her aileye bir oda tahsis edilmiştir. Bunun dışında özgürlüğünden mahrum bırakılanlar cinsiyetlerine göre tutulmaktadır. Bu kapsamda erkek bloğu bulunmakta; bekâr kadınlar aile katlarında kendilerine tahsis edilen ayrı odalarda tutulmaktadır.
20. Isınma doğalgaz ile sağlanmaktadır.
21. Merkezde 24 saat sıcak su mevcuttur.
22. Merkezde çok amaçlı salon, kütüphane ve kapalı spor salonu bulunmaktadır.
23. Merkezde ibadet alanı olarak belirlenmiş bir bölüm bulunmaktadır. İbadet odası herhangi bir dine tahsis edilmemiştir; ancak Merkezde tutulanların büyük kısmının İslam Dinine mensup olması nedeniyle oda, yoğun olarak Müslümanlar tarafından kullanılmaktadır.
24. Görüşmeler için 10 adet ziyaret odası bulunmaktadır. Avukatla görüşmeler ise ses geçirmeyen ayrı bir avukat görüşme odasında yapılmaktadır.
25. Merkezde 2 adet ilgi odası olarak adlandırılan tecrit odası (yumuşak oda) bulunmaktadır.

B.1.2. MERKEZ PERSONELİ

26. Merkezde 1 merkez müdürü, 4 il göç uzman yardımcısı, 1 sosyal çalışmacı, 1 memur, 2 psikolog, 1 gıda mühendisi, 1 öğretmen, 5 teknik personel, 1 kaynakçı, 1 doktor, 4 hemşire, 87 özel güvenlik görevlisi, 18 temizlik görevlisi, 4 tercüman, 1 şoför olmak üzere toplam 132 personel görev yapmaktadır. Merkezde görev yapan kadın personel sayısı ise 25'tir.
27. Tercümanlar; Rusça, Farsça, Urduca, Türkmençe, Özbekçe, Peştuca, Arapça ve Fince dillerinde tercümanlık yapmakta ve gerekli hallerde dışarıdan tercümanlık hizmeti alınabilmektedir.
28. Merkezde görev yapan güvenlik görevlilerine Uluslararası Göç Örgütü projesi kapsamında 1 gün süreli insan hakları eğitimi verildiği, ayrıca personele yönelik hizmet içi müfredatın Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ile birlikte planlandığı, bu kapsamda temel insan hakları, çocuk hakları, dezavantajlı gruplarla çalışma, travma ve mağdur tespit süreci, toplumsal cinsiyet eşitliği, kültürel farklılıklar, sosyal psikoloji, göçmen psikolojisi, geri gönderme merkezlerinin denetlenmesi, sınır dışı

işlemleri, uluslararası koruma başvuru işlemleri, krize müdahale gibi konularda farklı gruplara bir çok defa eğitim düzenlendiği belirtilmiştir. Bununla birlikte personele işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme için özel bir eğitim verilmemiştir.

B.2. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

29. Son aylarda meydana gelen Afganistan uyruklu kişilerin sınır geçişleri sebebiyle Merkezde kapasite üstünde yabancıların tutulduğu ve ziyaret tarihinde Merkezde özgürlüğünden mahrum bırakılan kişi sayısının 808 olduğu ifade edilmiştir.
30. Merkezde 554 Afgan, 139 Suriyeli, 47 Pakistan, 28 Irak uyruklu özgürlüğünden mahrum bırakılan bulunmaktadır; bunların yanı sıra Filistin, Gürcistan, Türkmenistan, Tunus, Mısır, Nijerya, Kazakistan, Azerbaycan uyruklu kişiler de Merkezde kalmaktadır.
31. Merkezde bir konuşma engelli, 26 kadın, 2 hamile ve 3 emziren (hem emziren hem de hamile olan bir kadın bulunmaktadır), 12 aile ve 35 çocuk, 65 yaş üzeri 2 özgürlüğünden mahrum bırakılan bulunmaktadır.
32. İdari gözetim süresi 6 aydır, ihtiyaç halinde Valiliğin talimatıyla bu sürenin 6 ay daha uzatılabilmesi mümkündür. 12 ayını dolduranlar ise hiçbir şekilde Merkezde tutulmamakta, imza yükümlülüğü ile serbest bırakılmaktadır. İdare tarafından seyahat belgesi olan kişilerin 15-20 gün içerisinde geri gönderme işleminin yapıldığı, ancak seyahat belgesi olmayanlar için uyuşu olduğu ülkenin büyükelçilikleri ile temasa geçilmesi ve belge alınmaya çalışılması nedeniyle bu sürenin uzayabildiği ifade edilmiştir.
33. Suriye vatandaşları, iç savaş nedeniyle kendi istekleri dışında ülkelerine geri gönderilmemektedir; gönüllü gitme formlarını doldurmaları durumunda ülkelere geri gönderilebilmektedir. Gönüllü gitme formları, yalnızca Suriye vatandaşları için bulunmaktadır.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

34. Merkezin fiziksel koşullarının genel olarak iyi halde olduğu gözlemlenmiştir.
35. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların kendi aralarında sorun yaşamaması için katlara ve odalara yerleştirilirken uyruklarının ve yaşlarının göz önünde bulundurulduğu, her gelen yabancı ile tek tek mülakat yapıldığı, her bir kişiye ait ranza olduğu; ancak kapasite üzerinde kalan kişilere yer yatağı verildiği belirtilmiştir.
36. Odaların yeterli gün ışığı aldığı ve havalandırmasının yeterli olduğu, pencerelere güvenlik amaçlı korkuluk yerleştirildiği gözlemlenmiştir. Bütün odaların kendisine ait banyo ve tuvaleti bulunmaktadır.
37. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların kaldığı katların koridorlarının her gün dezenfekte edildiği, odaların boşalması halinde yeni barınan alınmadan temizlik yapıldığı ve yatak örtülerinin değiştirildiği, belirli aralıklarla merkezin ilaçlatıldığı ve boyandığı ifade edilmiştir. Odaların temizliği ise özgürlüğünden mahrum bırakılanlar tarafından yapılmakta, temizlik malzemeleri Merkez tarafından verilmektedir. Ziyaret sırasında merkezin genel olarak temiz olduğu gözlemlenmiştir.
38. Yeni doğanlar için beşik verilmekte, odalar süslenmektedir.
39. Görevliler tarafından file torbalar içerisinde alınan çamaşırların ücretsiz olarak toplu bir şekilde yıkanarak kurutulduktan sonra özgürlüğünden mahrum bırakılanlara verildiği; ancak yabancıların kendi çamaşırlarını kendilerinin yıkamayı tercih ettiği, bu gibi durumlarda deterjan verildiği ifade edilmiştir.

C.2. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLERE DAİR TUTUM, DAVRANIŞ VE HİZMETLERE İLİŞKİN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

C.2.1. Merkeze İlk Giriş ve Bilgilendirme Prosedürü

40. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar, kolluk kuvvetlerince genel adli muayeneden geçirildikten sonra Merkeze getirilmektedir.
41. Merkeze girişte özgürlüğünden mahrum bırakılanın ve beraberindeki eşyaların x-ray cihazından geçirilerek girişinin sağlandığı, Merkeze alınan yabancıların öncelikle kolluk kuvvetlerince bildirilen kimlik bilgileri ve dosyasının incelendiği, kıymetli

eşyalarının emanete alındığı, daha sonra parmak izinin kaydedildiği ve fotoğrafının çekildiği, ardından odalarına yerleştirildiği ifade edilmiştir.

42. Merkeze ilk girişte özgürlüğünden mahrum bırakılanın kendisi ve eşyaları aranmaktadır. Kabinlerde, özgürlüğünden mahrum bırakılanların üzerindeki ceket, mont gibi kıyafetlerin çıkartıldığı, kişilerin çıplak ya da iç çamaşırıyla aranmadığı, yalnızca kıyafetleri üzerindeyken elle arandığı ifade edilmiş, özgürlüğünden mahrum bırakılanlarla yapılan görüşmelerde bu husus doğrulanmıştır. Kadınlar, kadın görevliler tarafından aranmaktadır. Ayrıca yabancılar üzerindeki değerli eşyalar ile paralar emanete alınırken girişte bir form doldurulmakta, formun bir örneği idareye bir örneği ise ilgili yabancıya verilmekte ve kişi ihtiyacı oldukça bu formu kullanarak parasını alabilmektedir.
43. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlarla yapılan görüşmelerde bu kişilerin genel olarak Merkezde tutulma nedenleri hakkında bilgi sahibi oldukları gözlemlenmiştir.
44. İlk girişte, özgürlüğünden mahrum bırakılanların haklarının açıklandığı, farklı dillerde bilgilendirme broşürleri olduğu görülmüştür. Bunlar, özgürlüğünden mahrum bırakılanların Merkeze ilk alındığı ve üst aramasının yapıldığı bölümde ve yemekhanede durmaktadır. Ayrıca ortak alanlarda, özgürlüğünden mahrum bırakılanların uyması gereken kurallara ilişkin farklı dillerde bilgilendirici panoların asıldığı gözlemlenmiştir.

C.2.2. Şikâyet Prosedürleri

45. Merkezdeki insani yaşam koşullarının aylık olarak Kızılay tarafından izlendiği, son bir yıl içerisinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla başvuru yapan kimse bulunmadığı ifade edilmiştir.
46. Merkezde disiplin cezası uygulaması olmadığı, herhangi bir durumda özgürlüğünden mahrum bırakılanların haklarında bir kısıtlamaya gidilmediği, ancak ilgi odası olarak adlandırılan tecrit odalarında kişilerin sakinleşmesi, kendisine veya başkasına zarar vermesinin önlenmesi için tutulduğu, tutulma süresinin ilk olarak bir saat olarak uygulandığı ve gerekirse bu sürenin uzatıldığı, tecrit odalarının kamera ile izlendiği ve giriş-çıkışların kayıt altına alındığı, son iki ay içerisinde bir kişinin tecrit odasına alındığı ifade edilmiştir. Bu tür durumlarda psikolog desteği de sağlandığı belirtilmiştir.

47. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlarla yapılan görüşmelerde çalışanların kendilerine saygısız davrandığı, geceleri yüksek sesle müzik dinlediği, aile katında güvenlik görevlilerinden birinin sert davrandığı ve özgürlüğünden mahrum bırakılanları azarladığı öne sürülmüştür.
48. Görüşmeler sırasında bir kişi gece vardiyasında görev yapan personelin, kat girişindeki masanın yanında çocuğunun kafasına vurduğunu ve olay üzerine 3 saat çocuklarıyla birlikte odaya kitlendiğini öne sürmüştür ve iddiaları tutanak altına alınarak (EK-1) idare ile paylaşılmıştır. Merkez tarafından iletilen “Bilgi Alma Tutanağı”nda ise ilgili yabancının, bir yanlış anlaşılma olduğunu, çocuğunun hastaneye sevk edildiğini personele anlatmaya çalıştığını; ancak personelin durumdan haberdar olmadığı için odaya gitmesini söylediğini, başka bir personelin gelerek kendisini hastaneye götürdüğünü ve hiç kimseden davacı ve şikâyetçi olmadığını beyan ettiği iletilmiştir (EK-2).
49. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlardan biri, ziyaret tarihinden yaklaşık on beş gün önce güvenlik görevlilerinden birinin havalandırma sırasında kolunu sıkıca tutarak kendisini sarstığını, vurmaya teşebbüs ettiğini; ancak vurmadığını öne sürmüştür, söz konusu iddialara ilişkin iki özgürlüğünden mahrum bırakılan tanık sıfatıyla dinlenmiş ve iddiaları tutanak altına alınarak (EK-3) idare ile paylaşılmıştır. Söz konusu iddialara ilişkin olarak idare ilgili personelin savunmasını almıştır (EK-4). Buna göre personel; özgürlüğünden mahrum bırakılanın çocuğunu dövdüğünü, kat görevlisi olarak yabancıyı sözlü olarak uyarmasına rağmen çocuğunu dövmeye devam etmesi üzerine kadının kolundan tutarak duruma müdahale ettiğini, bunun üzerine özgürlüğünden mahrum bırakılanın hakaret ve küfür etmesi nedeniyle aralarında sözlü tartışma yaşandığını öne sürmüştür. Bununla birlikte ilgili özgürlüğünden mahrum bırakılıandan alınan herhangi bir bilgi alma tutanağı veya belge iletilmemiştir.
50. Ziyaret sırasında Merkez’in ana yemekhanesinde bir güvenlik görevlisinin akşam yemeği sırasında bekleyen bir özgürlüğünden mahrum bırakılıana vurulduğunun heyet üyelerinden biri tarafından beyan edilmesi üzerine kamera kayıtları izlenerek saat 18.30 civarında güvenlik görevlisi tarafından şiddetli olmayan bir şekilde kişinin başına vurulduğu tespit edilerek durum tutanak altına alınmıştır (EK-5). İdare, ilgili güvenlik görevlisinin savunmasını almış (EK-6) ve özgürlüğünden mahrum bırakılanın bilgisine başvurmuştur. İdare tarafından iletilen “Bilgi Alma Tutanağı”na

göre özgürlüğünden mahrum bırakılan; konuşmaya daldığı için özel güvenlik görevlisinin gelerek başına dokunduğunu ve ilerlemeleri için uyardığını ve kendisine vurulmadığını, olayla ilgili kimseden şikâyetçi ve davacı olmadığını beyan etmiştir (EK-7).

51. Yukarıda yer alan iddialara ve olaylara ilişkin herhangi bir adli işlem yapıldığı hususunda bilgi verilmemiştir.
52. İdare, özgürlüğünden mahrum bırakılanların dilekçelerine ortalama 2 hafta içinde geri dönüş yapıldığını ifade etmiştir. Ayrıca katlarda şikâyet kutuları da bulunmaktadır. Ancak genel olarak kutuların dolu olmasına rağmen boşaltılmadığı, şikâyet kutularının açılması için belirli bir gün belirlenmediği tespit edilmiştir.
53. Merkeze girişte ve Merkezden ayrılırken özgürlüğünden mahrum bırakılanların polisler tarafından muayeneye götürülerek darp-cebir izi bulunup bulunmadığına dair rapor aldırıldığı ifade edilmiştir.
54. Özgürlüğünden mahrum bırakılan bir kişinin hastanede vefat ettiği ve ölüm nedeninin doğal ölüm (kalp krizi) olduğu belirtilmiştir.

C.2.3. Sağlık Hizmetleri

55. Merkezde sağlık ünitesi ve revir bulunmaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün sağlık personeli kadrosu bulunmadığından görevlendirmeleri Sağlık Bakanlığı yapmaktadır. Bu kapsamda İl Sağlık Müdürlüğünden görevlendirilen 1 doktor ve 4 hemşirenin bulunduğu ve Merkezde 24 saat hemşire beklediği ifade edilmiştir. Sağlık servisinin özgürlüğünden mahrum bırakılanların sağlık taramasını ve ayakta tedavilerini yaptığı ve gerek duyulduğunda veya Türkiye’de görülmeyen bir hastalıkla karşılaşıldığında kişilerin uzman doktora sevkinin yapıldığı, 2 yaşından küçük çocukların aşı ve sağlık kontrollerinin yapıldığı belirtilmiştir.
56. “Ön Değerlendirme Formu” ile özgürlüğünden mahrum bırakılanların sağlık durumu, psikolojik rahatsızlıkları, kronik hastalıkları, ilaç kullanıp kullanmadıkları, hamilelik durumları ve acil tıbbi yardıma ihtiyaç olup olmadığının araştırıldığı ve bu hususlarda gerekli önlemlerin alındığı; ayrıca özgürlüğünden mahrum bırakılanların Merkezden çıkışı yapılırken de sağlık taramasından geçirilerek rapor alındığı ifade edilmiştir.

57. İhtiyaç halinde ambulans ilçeden gelmektedir. Acil durumlarda Merkezde nöbette olan hemşireler ilk müdahaleyi yapmakta, ardından 112 aranarak kişi ambulansla hastaneye götürülmektedir. Ambulansın 5-10 dakikada Merkeze ulaştığı ifade edilmiştir.
58. Ziyaret tarihinden bir süre önce ilçede yaşanan salgın nedeniyle Merkezde de ishal salgını yaşandığı, hastalananların tedavilerinin yapıldığı, söz konusu dönemde yemek menülerinin değiştirildiği ve ishale uygun menülerin bol su ile verildiği, dizanteriye karşı suların ilaçlandığı ve gıda zehirlenmesi ihtimaline karşı yemek numunelerinin inceleme aşamasında olduğu ifade edilmiştir. Bunun dışında bir salgın olmadığı ve bulaşıcı hastalığı olan özgürlüğünden mahrum bırakılan bulunmadığı belirtilmiştir. Merkezdeki ishal salgını sonrası müşahede odası kurulmuştur.
59. İntiharın önlenmesi amacıyla özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ilaçlarını odalarında bulunduramamaktadır. İlaç dolabında muhafaza edilen ilaçlar, güvenlik eşliğinde alınabilmektedir.
60. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlarla yapılan görüşmelerde bazı hamile kadınların kadın doğum uzmanına sevk edilmediği, örneğin 2 aylık hamile kadının Merkezde kaldığı süre içinde kadın doğum uzmanına hiç gitmediği iddia edilmiştir. Ayrıca 10 aydan uzun bir süre kurumda kalan bir kişinin çocuklarında kalp hastalığı olduğu ve 6 aylık periyotlarda doktor muayenesi gerektiği, çocukların 9 aydır muayeneye gidemediği öne sürülmüştür.
61. Merkezde psikososyal destek hizmetleri de bulunmaktadır. Psikososyal destek biriminde görev yapan personelin özel ihtiyaç sahiplerinin tespiti, takibi, sevki ve psikolojik destek vermekle; çocuklar, travma mağduru veya insan ticareti mağduru şüphesi olanlarla yapılan görüşmelere katılmakla ve bu kişilere psikolojik destek sağlamakla; kurum içi çeşitli sosyal etkinliklerin faaliyetlerini yürütmekle yükümlü olduğu ifade edilmiştir.
62. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlarla yapılan görüşmelerde talep ettiklerinde psikolojik destek verildiği, bu kapsamda her hafta psikolog ile görüşme imkânı bulunduğu, psikologla görüşmelerin tercüman eşliğinde yapıldığı ifade edilmiştir.
63. Merkezde 5 intihar vakası yaşandığı; özgürlüğünden mahrum bırakılanların önce kendi ülkesinde travma yaşaması, daha sonra ülkemizde yakalanarak sınır dışı edilmek için merkeze getirilmesiyle ikinci kez travma yaşamasının intihara neden olduğu belirtilmiştir. İntihara teşebbüs vakalarında kişiye psikolojik destek verildiği,

durumunun ciddi olduğunun ve kurumda kalmasının uygun olmadığını değerlendirilmesi halinde idari gözetimle kişinin salındığı ifade edilmiştir.

C.2.4. Beslenme

64. Merkezde 2 yemekhane bulunmaktadır ve özgürlüğünden mahrum bırakılanların hepsi yemekhanede yemek yemektedir. Yemekhane kapasitesi 250 kişi olduğundan özgürlüğünden mahrum bırakılanlar buldukları katlara göre gruplar halinde yemekhaneye gelmektedirler. Günde 3 öğün ücretsiz sıcak yemek verilmektedir. Yemekler, ihale usulüyle anlaşılan bir firma tarafından hazırlanmaktadır. Menülerin, gıda mühendisinin incelemesinden geçtiği, şeker hastalığı gibi özel diyet uygulanması gereken durumlarda menülerin gıda mühendisi tarafından belirlendiği; hasta, yaşlı, hamile ve perhizi olan özgürlüğünden mahrum bırakılanlara uygun menü sağlandığı, hamilelere ve çocuklara ek gıda verildiği ifade edilmekle birlikte, ziyaret sırasında yapılan incelemeler neticesinde gerek yemeklerin kalitesi ve çeşitliliği gerekse gıda mühendisi tarafından belirlenen menülere uyulması ve ek gıda verilmesi konularında aksaklıklar olduğu gözlemlenmiş ve tespit edilmiştir.
65. Her öğün hem Merkezin hem de yemekleri temin eden firmanın numune aldığı ve bunların 72 saat saklandığı, ayrıca şebeke sularının aylık olarak analiz edildiği belirtilmiştir.
66. Merkezde kantin de bulunmakta olup 5 gün hizmete açıktır. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar kantin fiyatlarından da şikâyetçi olarak ürünlerin etiket fiyatlarından daha yüksek fiyata satıldığını öne sürmüştür. Kantin ile yapılan görüşmelerde bütün satışların fişlerinin olduğu, etiket fiyatlarının kullanıldığı, son zamanlarda ülke genelinde yaşanan fiyat artışının kantin fiyatlarına da yansdığı dile getirilmiş; idare, tutulanların uzun süre merkezde kaldığından dışarıdaki fiyat artışından haberdar olmadığını ifade etmiştir. Kantindeki ürün fiyatlarının piyasa rayicinde olduğu görülmüştür.

C.2.5. Günlük Yaşam, Faaliyetler ve Eğitim Hizmetleri

67. Genel olarak Merkezde bulunan kütüphane ve spor salonundan bütün özgürlüğünden mahrum bırakılanların faydalanabildiği, çocuklar için oyun alanları ve film gösterimi gibi uygulamaların haftalık olarak planlandığı, bayramlar, anneler günü gibi özel günler için ayrıca programlar yapıldığı, çocuklar ve yetişkinler için film gösterimleri

olduğu, başta kadın ve çocuklar olmak üzere tüm yabancılara yönelik etkinlikler düzenlendiği ifade edilmiştir.

68. Kapalı spor salonunun kullanımını sosyal hizmet uzmanı belirlemektedir. Kapalı spor salonunda voleybol, basketbol oynanması gibi imkânlar olduğu, salona merdivenle inilebildiği, fiziksel engeli olanlar için zeminde bir giriş olduğu görülmüştür. Yapılan görüşmelerde kapalı spor salonuna dört aydır hiç gidilmediğini iddia edenler olmuştur.
69. Kütüphanede 18 farklı dilde 1404 kitap bulunmaktadır. Rusça tercümanı kütüphanecilik ile ilgilenmektedir. Ziyaret sırasında seyyar kütüphane ile katlara kitap götürüldüğu, kütüphanenin özgürlüğünden mahrum bırakılanlar tarafından kullanılmadığı dile getirilirken Merkezden alınan resmi yazıda özgürlüğünden mahrum bırakılanların sosyal çalışmacı refakatinde kütüphanede okuma yapabildiği ifade edilmiştir. Yapılan görüşmelerde özgürlüğünden mahrum bırakılanlar haftada bir iki kitap alabildiklerini, kitap alma hususunda herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtmiştir.
70. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlara talep etmeleri halinde dini kitap ve diğer ibadet eşyaları da verilmektedir.
71. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların talep etmesi halinde Türkçe dil eğitimi verilmektedir. Bununla birlikte Merkezde düzenli eğitim imkânı sağlanmakta zorluklar yaşandığı, yabancıların farklı diller konuşması nedeniyle ortak bir dil belirlenmesinde sorun olduğu ve çoğu kişinin kısa süreli olarak Merkezde kalmasının sürekli eğitim imkânını zorlaştırdığı ifade edilmiştir.
72. Merkezde takı tasarımı gibi el beceri kursları, sinema etkinliği, özellikle çocuklu aileler ve çocuklara öncelik verilerek kurum bahçesinde şişme havuz etkinliği, ağaç dikme etkinliği, piknik, bayramlarda Merkez dışında sinemaya gidilmesi gibi etkinlikler düzenlenebildiği dile getirilmiştir.
73. Merkezde 3-6 yaş aralığındaki çocuklara hizmet veren bir anaokulu bulunmaktadır. Anaokulunda, Halk Eğitim Merkezi tarafından görevlendirilen bir okul öncesi öğretmenin eğitim verdiği, farklı uyruk ve yaş grubundan çocukların bir arada kalmasının ve kalış sürelerinin değişiklik göstermesinin çocuklar için standart bir eğitim programı uygulanmasını zorlaştırdığı; bununla birlikte anaokulundan çocukların güneşını faydalanabildiği ifade edilmiştir. Çocuklar için oyun odası ve park da bulunmaktadır.

74. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların her gün en az bir saat açık havadan faydalandırıldığı; küçük çocukların ebeveynlerinin yanlarında olması durumunda açık havadan faydalanabildiği; yaşça daha büyük çocuklarınsa sosyal hizmet uzmanı ve psikolog eşliğinde dışarı çıkabildiği, çocuklar için havalandırma süresinin daha uzun uygulandığı belirtilmiştir. Ayrıca kat kapıları gece 12'ye kadar açık tutulmaktadır.
75. Görüşmelerde özgürlüğünden mahrum bırakılanlar Merkezde zamanlarını geçirebilecekleri etkinliklerin bulunmamasından şikâyet etmiş, odalarda satranç veya kâğıt gibi oyunlar oynanmasına izin verilmesini talep etmiştir. İdare, oyunlara, kumara dönme ihtimali nedeniyle izin verilmediğini ifade etmiştir.
76. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ders çalışmak için kitap alabildiklerini; ancak odalarında kalem bulduramamaları nedeniyle ders çalışamadıklarını ifade etmiştir. Tutulanlara güvenlik gerekçesiyle kalem verilmediği tespit edilmiştir.
77. Katlarda daha çok çocukların kullandığı televizyon odaları bulunduğu gözlemlenmiştir. Televizyonlarda çok az kanal olduğu, kanalların hepsinin Türkçe olduğu ifade edilmiştir.

C.2.6. Avukatla Görüşme, Dış Dünyayla İletişim ve Ziyaret

78. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar, Geri Gönderme Merkezi Usul ve Esasları yönergeleri çerçevesinde ziyaretçileriyle görüşme odalarında görüştirmektedir. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların 3. Dereceye kadar akrabaları haftada iki gün Merkeze ziyarete gelebilmektedir. Görüşme odalarında yüz yüze görüşmeler yapılmasına uygun alanlar bulunmaktadır. Ayrıca, gerek görüldüğünde özgürlüğünden mahrum bırakılanların internet (Skype) üzerinden büyükelçiliklerle görüşmesi sağlanmaktadır. Bununla birlikte yapılan görüşmelerde, ailesinin başka bir ilde bulunması nedeniyle ailesiyle görüşemediğini ifade ederek ailesine yakın bir merkeze nakil edilmeyi talep edenler olmuştur.
79. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar yalnızca ankesörlü telefonla, haftada 2 gün görüşme yapabilmektedir. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar sıklıkla telefonla görüşme hakkının kısıtlandığını ve telefonla görüşme süresinin 5 dakika sürdüğünü öne sürmüştür.
80. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların büyük bir kısmının avukatının bulunduğu ve avukata erişim için gerekli tedbirlerin alındığı, avukatlarıyla mesai saatleri içerisinde istedikleri zaman avukat görüşme odalarında görüşebildikleri, avukata erişim için

telefon kartı dağıtılarak baro ile görüşmelerine imkân sağlandığı ifade edilmiş olup ankesörlü telefonların olduğu yerde Gaziantep Barosunun numarasının yer aldığı yazıların bulunduğu görülmüştür. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar avukata erişim/görüşme konusunda herhangi bir şikâyette bulunmamışlardır. Bununla birlikte avukat ücretlerinin çok yüksek olduğundan yakınlar olmuştur.

C.2.7. Dezavantajlı Gruplar

81. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların Merkeze alınmadan önce psiko-sosyal servis tarafından durumları incelenmekte ve özel ihtiyaç sahibi olanların tespit edilmesi durumunda daha sonra sosyal çalışmacı ve psikolog tarafından detaylı değerlendirmeye alınmaktadır. Özel ihtiyaç sahibi olduğu tespit edilenlerin hassasiyet durumuna göre takipleri ve sevkleri yapılmakta, ihtiyaçları karşılanmakta ve işlemleri hızlandırılmaktadır.
82. Merkezde refakatsiz çocuk bulunmamaktadır.
83. Özgürlüğünden mahrum bırakılan engellilere yönelik olarak planlanmış üçer kişilik 3 engelli odasının bulunduğu; söz konusu odaların yer aldığı bölüme asansör ile ulaşılabilirdiği, ayrıca Merkezin girişinde engelli rampası bulunduğu, Merkezde engelli bir yabancı bulunması halinde işlemlerinin öncelikli olarak tamamlandığı dile getirilmiştir.

C.2.8. Güvenlik

84. Merkezin iç güvenliği 87 özel güvenlik tarafından, dış güvenliği ise İlçe Jandarma Komutanlığı tarafından görevlendirilen 45 kolluk görevlisince sağlanmaktadır. Jandarma personeli, Merkez içinde herhangi bir faaliyette bulunmamaktadır. Personel, 24 saat görev yapmaktadır.
85. Merkezde toplam 302 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kameralar yalnızca ortak alanlarda bulunmakta olup odalara güvenlik kamerası yerleştirilmemiştir. Kamera kayıtları 6 ay süre ile saklanmaktadır.
86. Merkezde yaşanan ve ilgililere bildirilen 8 adli vaka olduğu, bunlardan 5'inin intihara teşebbüs, 1'inin belgede sahtecilik, 1'inin ise merkeze uyuşturucu sokulmaya çalışması olduğu (kapsül yutan kişinin, sağlık durumunun iyi olmadığı için personel tarafından fark edildiği, kişinin hastaneye kaldırıldığı) ifade edilmiştir.
87. Merkezde aktif yangın alarm sistemi bulunmaktadır.

88. Merkezde firar ve isyan olaylarının çok sık yaşanmadığı, 11.06.2016 tarihinde yaşanan tek bir firar olduğu ve bunun sonucunda bina çevresinde gerekli personel ve fiziksel tedbirin alındığı ifade edilmiştir.

D. TAVSİYELER

89. Ziyaret sırasında Merkez personeli hakkında çeşitli şikâyetlerde bulunulmuştur. Kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldıkları yerlerde personelin tutulanlara yönelik tutum ve davranışları önem taşımaktadır. Geri Gönderme Merkezleri Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönerge'nin "Personele İlişkin Genel Hükümler" başlıklı 16 ncı maddesine göre de "Merkezde görevli personel, barınanlara karşı saygılı, ciddi, dürüst ve tarafsız davranır." Bu çerçevede, Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (AİÖK) tarafından geliştirilen standartlarda da belirtildiği üzere, özellikle tutulanların gözetiminden sorumlu olan personelin dikkatle seçilmesi, gerekli mesleki becerilere sahip olması ve uygun eğitimi alması gerekmektedir.² Keza AİÖK, personelin kişilerarası iletişim konusunda gelişmiş niteliklere sahip olmanın yanı sıra, gözaltındaki kişilerin ait olduğu farklı kültürleri tanımaları ve en azından bir kısmının gerekli dil becerilerine sahip olması, ayrıca gözaltında tutulan kişilerde görülen (travma sonrası veya sosyo-kültürel değişikliklerle ilgili) stres tepkilerinin muhtemel semptomlarını tanımak ve bu konuda gerekli adımları atmak konusunda eğitilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.
90. Merkezde görev yapan personele; temel insan hakları, çocuk hakları, dezavantajlı gruplarla çalışma, travma ve mağdur tespit süreci, toplumsal cinsiyet eşitliği, kültürel farklılıklar, sosyal psikoloji, göçmen psikolojisi, geri gönderme merkezlerinin denetlenmesi, sınır dışı işlemleri, uluslararası koruma başvuru işlemleri, krize müdahale gibi konularda farklı gruplara bir çok defa eğitim düzenlenmesi heyetimizce olumlu karşılanmış olmakla birlikte, bu tür hizmet içi eğitimlerin sürekliliğinin sağlanması ve bu eğitimlere ek olarak, personele işkence ve kötü muamele hakkında, İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) da dahil olmak üzere, ulusal mevzuatı ve uluslararası standartları kapsayan özel bir eğitim verilmesi gerekmektedir.

---

² AİÖK Standartları, CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2010.

91. Merkeze yapılan ziyaret sırasında, özellikle tutulanların gözetiminden sorumlu olan personelin, tutulanlara karşı muameleleri konusunda karşılaşılan iddialar ve şahit olunan tutumlar göz önüne alındığında, yukarıda sözü geçen ilke ve standartlar doğrultusunda alınacak önlemlerin Merkez bakımından önem arz ettiği anlaşılmaktadır. Öte yandan, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldıkları yerlerde görev yapan personele, yerine getirdikleri görevin özel zorlukları nedeniyle ihtiyaç duyduklarında psiko-sosyal destek sağlanabileceği de değerlendirilmektedir.
92. AİÖK'ye göre etkili şikâyet prosedürleri geri gönderme merkezlerinde kötü muameleye karşı temel güvencelerden birini oluşturmaktadır.³ Bu kapsamda, Merkezde kötü muamele teşkil edebilecek hususların vuku bulmaması için belirli periyotlarla özgürlüğünden mahrum bırakılanların bilgilerinin gizli kalması kaydıyla kötü muamele yapılıp yapılmadığına ilişkin olarak görüşmeler yapılması, psikolog görüşmelerinde bu hususun aydınlatılacağı şekilde açık uçlu sorular yöneltilmesi tavsiye edilmektedir. Ayrıca, Merkezde bulunan şikâyet kutularının haftanın belirli bir gününde sosyal çalışmacı gibi, özgürlüğünden mahrum bırakılanların tarafsız olacağına inandığı bir personel tarafından açılarak dilekçelerin düzenli olarak idareye iletilmesinin sağlanması gerektiği değerlendirilmektedir.
93. Kötü muameleye karşı güvencelerden biri de disiplinle ilgili işlemler olup bu işlemler adli işlemlere paralel olarak yürütülebilir ve ilgili görevlilerin disiplin suçları, söz konusu davranışın adli bir suç oluşturduğu saptansa da saptanmasa da, sistematik olarak incelenmelidir.⁴ Yukarıda “İşkence, Kötü Muamele ve Şikâyet Prosedürleri” başlığı altında yer verildiği üzere, ziyaret sırasında personelin tutulanlara karşı muameleleri konusunda çeşitli iddialar ve bir vaka ile karşılaşılmıştır. Bu çerçevede Kurumuza sunulan ve rapor ekinde yer verilen belgelerden, idarenin ilgili personel ve tutulanlardan ifade ve bilgi aldığı görülmektedir. Ancak tutulanların, söz konusu iddia ve olaylara ilişkin olarak şikâyetçi olmadıkları yönünde bilgi vermeleri, idari soruşturmanın ayrıntılı, kapsamlı ve titiz bir biçimde yürütülmesine engel olmamalıdır. Bu çerçevede, ilgili görevlilerin bir sorumluluklarının bulunup bulunmadığını tespit edebilmek ve sorumluluklarının tespit edilmesi halinde gerekli

---

³ European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), Factsheet, March 2017, CPT/Inf(2017)3, “Immigration detention”. <https://rm.coe.int/16806fbf12m>

⁴ AİÖK Standartları, CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2010, s.86.

yaptırımı uygulamak amaçlarıyla etkin bir idari soruşturma süreci işletilmesi gerekmektedir.

94. Geri gönderme merkezlerinde tutulan kişileri özgürlüklerinden yoksun kılmanın amacı göz önünde bulundurularak özgürlüklerinin kısıtlanmasının doğasını yansıtan, sınırlı kısıtlamalar içeren ve çeşitlendirilmiş bir etkinlik rejiminden oluşturulmalıdır. Bu bağlamda, tutulanların dış dünya ile anlamlı bir teması sürdürebilmek için, sık telefon görüşmeleri yapabilme ve ziyaretçi kabul edebilme olanakları dahil, her olanağa sahip olmaları ve tutuldukları kurum içindeki hareket serbestliklerinin mümkün olduğunca az sınırlandırılması gerekmektedir.⁵ Benzer şekilde, özgürlükten yoksun bırakma süresi uzadıkça tutulanlara, dil kursları, bilgisayar kursları, bahçe işleri, el sanatları ve mutfak kursları gibi, daha gelişmiş etkinlikler sunulması gerekmektedir.⁶ Anılan standartlar çerçevesinde; tutulanların telefon görüşmesi imkânından yararlandırılırken görüşme sürelerinin dış dünya ile teması sürdürebilecek düzeyde olması, özellikle aileleri Merkez dışında olan kişilerin aileleri ile bağlarını, gerekirse ailelerine yakın bir Merkeze yerleştirilmeleri suretiyle koruyabilmeleri için gerekli tedbirlerin alınması, ayrıca Merkezdeki etkinliklerin sayısının ve çeşitliliğinin artırılarak tutulanların, özgürlüklerinden yoksun bırakılmalarının olumsuz etkilerinin hafifletilmeye çalışılması gerekmektedir. Ayrıca, tutulanların ihtiyaç ve talepleri gözetilerek televizyonda Arapça ve tutulanların anladığı diğer başka dillerde kanallara yer verilmesi hususu değerlendirilmelidir. Son olarak, özgürlüğünden mahrum bırakılanlara güvenlik gerekçesiyle kalem verilmemekle birlikte, kişisel gelişimlerini sürdürebilmeleri adına, gerekli tedbirler alınarak kişilere kalem verilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.
95. Etkinlik rejimi bağlamında ilaveten, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesinin 3 üncü maddesinde yer alan “Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı temel düşüncedir.” düzenlemesinde ve benzer şekilde Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında yer verilen “çocuğun üstün menfaati”

⁵ AiÖK Standartları, CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2010.

⁶ European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), Factsheet, March 2017, CPT/Inf(2017)3, “Immigration detention”, s.5.

<https://rm.coe.int/16806fbf12m>

ilkesi gözetilerek çocuklar için daha fazla etkinlik olanağı sağlanarak çocukların kendilerini geliştirmelerini mümkün kılacak olanaklar yaratılması gerekmektedir.

96. Merkezin, yemekleri temin ettiği firma tarafından Merkeze gönderdiği yemeklerin kalitesinin düşük ve çeşidinin az olması, ayrıca gıda mühendisi tarafından belirlenen yemek listelerine uygun yemeklerin gönderilmemesi hususları göz önünde bulundurulduğunda, bu konuda uygun girişimlerde bulunulması, ihale şartnamesinin değerlendirilmesi, lüzumu halinde yemek temin edilen firmanın değiştirilerek uygun fiyat ve kalitede yemek temin edilebilecek bir firma ile anlaşılması değerlendirilmektedir.
97. AİÖK'ye göre; özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilere sunulan sağlık hizmetlerinin, toplumdaki hastalara sunulan hizmetlerle eşdeğer standartlara sahip olması şart olup özgürlüğünden mahrum kadınlar söz konusu olduğunda, bakımda eşdeğerlik prensibine uymak, jinekoloji dâhil kadınlara ait sağlık sorunları hakkında eğitim almış doktor ve hemşirelerin sağlık hizmeti sunmasını sağlamayı gerektirmektedir.⁷ Bu bağlamda, özellikle Merkezde barındırılan hamile kadınların, kadın doğum uzmanı tarafından ihtiyaç duyulan sıklıkta muayene edilmesinin sağlanması gerekmektedir. Keza, çocuklara sunulan sağlık hizmetlerinin de AİÖK tarafından ortaya konulan doktora erişim ve bakımda eşdeğerlik ilkelerine uygun olması ve çocukların tıbbi ihtiyaçlarına ayrıca dikkat edilmesi gerekmektedir.

---

⁷ AİÖK Standartları, CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2010, s.81.